

INAUGURACIÓ MUNICIPALIA 2003

Il·lm. Sr. Pablo Trillo-Figueroa, Director General per a l'Administració Local del Ministeri d'Administracions Públiques, Excm. Sr. President de la Comissió Delegada de la Fundació Fira de Lleida, alcaldes i regidors, autoritats, expositors, senyores i senyors,

Em complau donar-vos la benvinguda a aquesta dotzena edició del Saló Internacional d'Equipaments Municipals que, cada dos anys, reuneix a Lleida als responsables polítics i professionals dels ajuntaments i altres institucions locals; així com als industrials i empreses de serveis especialitzades en l'atenció a les necessitats dels serveis municipals. A tots us desitjo una felicitat estada a Lleida i una bona fira.

Municipalia, pel fet de ser un saló d'equipaments municipals, ho és de tota la ciutadania. De tots, ciutadans i ciutadanes, interessats en els avenços tècnics dels serveis i en els progressos en l'organització de les administracions locals, que faciliten la vida quotidiana en pobles i ciutats. Municipalia és també un fòrum d'alcaldes, regidors i tècnics municipals, en el qual es debaten les qüestions més punyents de la vida local. Una plataforma de diàleg on exposar les condicions, sovint precàries, de la tasca municipal, proposar solucions als problemes que se'ns plantegen i posar en comú el futur de les nostres ciutats.

Precisament aquesta darrera qüestió, el futur de la ciutat, va constituir el tema escollit pel professor Joan Nogué en la conferència d'inauguració del curs acadèmic de la Universitat de Lleida. Alguns dels aspectes, per ell tractats, sobre l'evolució de les nostres ciutats em semblen força pertinents en aquest moment per tal que assenyalen, encertadament, els trets més destacats que estan determinant el futur immediat de les ciutats.

Un n'és **l'emergència, arreu del món, de ciutats-regió**. En la meva opinió, aquest fenomen urbà és generalitzat i es produeix **a tots els nivells territorials**. Aquesta nova realitat urbana, pel fet mateix de la seva relativa novetat, no està encara contemplada en l'ordenament jurídic local, ocasionant importants problemes en el funcionament quotidià dels municipis que integren aquestes àrees urbanes.

Una segona qüestió a destacar és **la dinàmica de metropolització, amb urbanització difusa, que esgota ràpidament el territori i degrada el paisatge**. El seguiment del que pot anomenar-se "moda americana" amb la creació de centres comercials allunyats dels nuclis urbans, sovint fronterers entre termes municipals, **no contribueixen, en absolut, a fer ciutat, sinó que, per contra, la degraden, degradant, al mateix temps, el territori**.

D'altra banda, pel que fa a la presentació de serveis públics pels ajuntaments, com va dir un alcalde europeu, "Si els estats -i jo afegeixo, les comunitats autònomes- són els trapezistes, les ciutats són la xarxa". Es vol dir que, en darrera instància, és als ajuntaments als qui hom ha de recórrer per resoldre

problemes, sovint greus. **A Lleida, però també a Catalunya i Espanya, l'allau immigratori és un bon exemple. Per manca de previsió de les administracions directament responsables, els ajuntaments es veuen obligats a assumir aquestes responsabilitats sense, però, comptar amb els recursos adients.**

Una darrera consideració, de plena actualitat, és **el desmesurat increment de preus dels habitatges**. De fet, el sector de la construcció s'ha convertit en el principal motor del creixement econòmic al nostre país. Això no fóra negatiu si no és perquè ho ha fet en detriment dels altres sectors de la producció, dels quals depèn a mig i llarg termini un creixement saludable de l'economia. En realitat assistim a **la paradoxa de mantenir un alt ritme de construcció d'habitatges mentre som el país europeu amb un percentatge més alt d'habitatges desocupats. Com s'entén, doncs, l'increment sense mida dels preus?**

El Banc d'Espanya ha advertit, en diverses oportunitats, de l'existència d'una possible bombolla especulativa en la construcció. Un informe fet públic aquest mateix mes alertava que els preus dels habitatges estaven sobrevalorats entre un 8 i un 20 per cent. Afegia l'informe que, vista aquesta circumstància, tot feia preveure una davallada dels preus. I finalitzava afirmant que les possibilitats d'un descens dràstic dels preus en forma de crac depenia del temps que es trigués en el seu ajustament.

Aquest informe, com saben, ha aixecat una polseguera considerable, especialment, com era d'esperar, per part dels gremis de constructors, els quals neguen l'existència d'una bombolla especulativa en el seu sector. Sigui com sigui, el governador del Banc d'Espanya, en una compareixença en el Congrés dels Diputats, va afanyar-se en suavitzar els advertiments de l'esmentat informe. Va presentar altres presumptes culpables de la inflació immobiliària, com la permanència de tipus d'interès baixos; l'increment de les rendes familiars, per l'increment de la població ocupada; i els incentius fiscals a l'adquisició de nous habitatges; tots ells elements que expliquen un increment de la demanda i que poden justificar, si més no parcialment, l'increment de preus. Tot i això, **el fet, ja esmentat, de l'existència d'un gran nombre d'habitatges desocupats, fa que el governador del Banc d'Espanya insisteixi en citar el factor especulatiu com un dels causants de l'elevació de preus.**

En qualsevol cas, les anomenades lleis del mercat sembla que, en el de la construcció, funcionen únicament de forma parcial. En efecte, si l'oferta d'habitatges es multiplica per dos -en un termini curt- cal esperar que els preus baixin. Contràriament a l'esperat, els preus també s'han multiplicat per dos en el mateix període. D'altra banda, la liberalització del sòl, promoguda per les reformes de la legislació específica, hauria d'abaratir-lo, repercutint en un menor cost de l'habitatge. Això no ha estat així, tot i que el preu del sòl no ha crescut en la mateixa proporció que el de l'habitatge. En conseqüència, **haurem de concloure que en les presents circumstàncies és l'habitatge el que fixa el preu del sòl i no el sòl qui fixa el preu de l'habitatge.**

Poden els ajuntaments contribuir a regular el cost del sòl i dels habitatges? Estic convençut que sí. Però per fer-ho possible han de disposar dels recursos financers per a la creació de patrimoni municipal del sòl, i de competències en matèria d'habitatge que, amb l'aportació de sòl públic, facilitin la construcció d'habitatges de protecció oficial a preu taxat. Fer-ho realitat, però, exigeix un pacte local entre les administracions públiques.

La finalitat d'aquest pacte no és altra que aplicar el principi de subsidiarietat, segons el qual una administració territorial superior no ha de fer allò en què una d'inferior sigui més eficient. Al nostre país això implica un pacte a tres bandes: administracions de l'Estat, autonòmica i local. **El govern de l'Estat, però, pretén convertir-ho en dos pactes a dues bandes:** Estat-comunitats autònomes i comunitat autònoma-administracions locals. **Aquesta pretensió, de fet, ha frenat la realització de l'anomenada segona descentralització,** retardant les reformes de nombroses qüestions, motiu d'innecessaris conflictes.

Entre elles, la millora financera de les corporacions locals, sobre la qual parlaré més endavant; l'autoritat de l'alcalde en matèria de seguretat ciutadana, una qüestió de creixent impacte en la ciutadania; la ja citada política del sòl; el paper dels ajuntaments en el desenvolupament de les tecnologies de la informació i el coneixement, que no he deixat de defensar des de la corresponent comissió de la Federació Espanyola de Municipis i Províncies; o la clara separació de competències amb les respectives comunitats autònomes, especialment en matèria d'urbanisme. En definitiva, l'aplicació sistemàtica del principi de subsidiarietat en la seva accepció més àmplia.

El pacte local, però, ha d'anar encara més lluny. Ha de ser una veritable “devolució”, en la terminologia anglosaxona, de competències als municipis. Ha d'incloure, com a mínim competències en habitatge, ensenyament i ocupació. Pel que fa a l'habitatge, a banda del que ja ha estat dit sobre la necessària autonomia municipal en matèria de planejament urbanístic i les mesures oportunes que facilitin la creació d'un important patrimoni municipal de sòl, cal afegir **el traspàs de la competència en promoció pública d'habitatges i rehabilitació dels existents;** i com a competències delegades, el control de l'habitabilitat dels habitatges i la gestió dels ajuts individuals per a rehabilitació.

Com en el cas de l'habitatge, la proximitat entre ciutadà i administració local aconsella traspassar competències en matèria d'ensenyament. També com en el cas de l'habitatge, **l'arribada de nova població als nostres municipis ha posat de manifest les limitacions de les administracions responsables en la previsió, i posterior adequació, d'aquests serveis, bàsics per a la ciutadania i igualment decisius per a la socialització dels nouvinguts.** Molts ajuntaments ofereixen un ampli suport a les escoles públiques, tant pel que fa a les competències obligatòries que la llei assenyala, com pel que es refereix a la realització d'activitats complementàries, sent l'Ajuntament de Lleida un exemple pioner. Anar més lluny en aquest àmbit vol dir que **els municipis han de tenir plena competència en el primer cicle de l'educació infantil, una competència delegada, assumida, progressivament, en el segon cicle d'educació infantil i en el de primària, i una major participació en la planificació i en la programació de l'ensenyament secundari.**

I en referència a les polítiques d'ocupació, ens decantem per les polítiques actives d'ocupació, àmbit en el qual l'Ajuntament de Lleida ha estat també pioner. L'ampliació de competències en aquest cas vol dir: **donar major suport a les oficines municipals d'ocupació; major representació municipal en els organismes autonòmics d'ocupació; preferència en la gestió dels programes de formació laboral; i competències plenes en els Pactes Locals per a l'Ocupació.**

El finançament addicional d'aquestes noves competències suposaria passar de l'actual 13 per cent de participació de les corporacions locals en la despesa total de les administracions públiques a un, encara modest, 16 per cent, segons que ens expliquen les professores de la Universitat de Barcelona, Núria Bosch i Marta Espasa, en una publicació de la Fundació Pi i Sunyer sobre l'ampliació de competències municipals, que presentarem el proper dijous a la Paeria, acte al qual tots sou convidats. Percentatge que ens acostaria a països com Alemanya i Àustria, però encara allunyats d'altres d'estructura també federal com Canadà, Suïssa o els Estats Units.

Naturalment, demanar l'ampliació de les competències locals pot semblar foc d'encenalls quan encara tenim per resoldre el finançament de les competències ordinàries dels municipis. El "pacte" (entre cometes) signat entre el govern i la FEMP, va limitar-se, pràcticament, a tractar de minorar els efectes de la supressió parcial de l'IAE, **una supressió de caire estrictament polític,** sobre les hisendes municipals. Els resultats d'aquesta modificació tributària comencen a veure's: 300.000 empreses i professionals, encara sotmesos a l'impost, han vist pujar fins a un 40% la quota a liquidar. I, d'altra banda, la

compensació als municipis per la via **d'una cistella d'impostos en la qual els impostos especials, congelats l'any vinent pel govern, crea noves incerteses sobre quins seran els ingressos reals, com va passar amb la cessió d'una part de l'IRPF a les comunitats autònomes.**

D'altra banda, les limitacions imposades a l'endeutament de les administracions públiques per la Llei d'Estabilitat Pressupostària, es traduiran en **una reducció de grans dimensions en la inversió pública local.** Una estabilitat pressupostària que, no puc deixar d'assenyalar-ho, ni França, ni Alemanya, ni Itàlia, ni els Estats Units, jutgen convenient imposar, com es fa al nostre país, degut a la situació econòmica de recessió a Europa.

L'actual cistella d'ingressos de les corporacions locals no asseguren ni la suficiència, ni la equitat, ni l'eficiència, ni l'autonomia fiscal, principis rectors, tots ells, de les hisendes públiques. Ni tampoc ho asseguren les modificacions de la normativa que acabo de comentar. Ans al contrari. Les darreres modificacions de les hisendes locals permeten disminuir els ingressos municipals per la via de diversos tipus de bonificacions en l'IBI, sense compensar els municipis que les atorguin, que **no són sinó el traspàs als ajuntaments d'una part de la política social que correspon a les altres administracions públiques.**

La mateixa Llei és causa d'una menor equitat fiscal per la via de l'IAE. D'una banda, com acabem de veure, per carregar una bona part d'allò que uns s'estalvien de pagar sobre les espatlles dels pocs que seguiran contribuint. És

per això que alguns ja estan estudiant la presentació de possibles recursos d'inconstitucionalitat. I, d'altra banda, perquè **allò que, abans, pagaven uns pocs per l'exercici d'una activitat econòmica en el municipi, ara serà pagat entre tots els contribuents.**

Les modificacions de l'IAE suposen, també, la creació de noves bonificacions, unes obligatòries, altres voluntàries, que, a més de disminuir els ingressos municipals, obren el camí a les guerres de rebaixes fiscals, **que alteren la competitivitat de l'entorn econòmic i per tant l'eficiència relativa d'unes i altres empreses.** En qualsevol cas, una guerra de rebaixes fiscals generalitzada no beneficia la competitivitat relativa de les empreses i únicament perjudica la suficiència financera dels ajuntaments.

I, en tots els casos, **la creixent ingerència de la normativa estatal, suposa noves limitacions a l'autonomia local.**

De tot el que acabo de dir, es dedueix que encara és molta la tasca pendent a realitzar entre els municipis i les altres administracions territorials. **En definitiva, aconseguir l'acord sobre un veritable Pacte Local i sobre un model, definitiu, de finançament de les hisendes locals.** Per a fer-ho possible es fa necessària una revifada de les associacions municipalistes de les diferents comunitats autònomes i de la FEMP. Després de quatre anys de vida esmorteïda, tot i algun dels acords a què me he referit, cal donar un nou impuls a aquestes associacions per tal que recuperin el seu tarannà de

representants efectius de les corporacions locals front a les administracions autonòmica i de l'Estat, per assolir objectius més ambiciosos.

Municipalia és, ho ha estat sempre, un bon lloc per continuar el debat. Així ho seguirem fent, una i altra vegada, fins poder abastar aquests objectius.

Moltes gràcies per la seva atenció i, novament, benvinguts a Lleida.

ANTONI SIURANA ZARAGOZA
ALCALDE DE LLEIDA
PRESIDENT DE LA FUNDACIÓ FIRA DE LLEIDA

Lleida, 21 d'octubre de 2003